

ХУЛОСАИ

ниҳони шурои диссертатсионии 6D. КОА-067-и назди
Институти забон ва адабиёти ба номи Абуабдулло Рӯдакии АМИТ барои
дарёфти дараҷаи илмии номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____

Қарори шурои диссертатсионӣ аз 30.06.2023, № 6

Барои сазовор донистани Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷонович, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дараҷаи илмии номзади илми филология.

Диссертатсияи Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷонович дар мавзӯи «Саҳобии Астарободӣ ва осори адабии ӯ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 – Адабиёти тоҷик дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.КОА-067-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Абуабдулло Рӯдакии АМИТ (734025, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 21; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми декабри соли 2022, таҳти №307/шд) 11-уми апрели соли 2023, суратмаҷлиси №4 ба ҳимоя қабул гардидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷонович 3 - юми январи соли 1987 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст. Соли 2010 факултети журналистикаи Донишгоҳи миллии Тоҷикистонро бо ихтисоси журналист - тарҷумон хатм кардааст. Солҳои 2015-2018 ҳамчун аспиранти шуъбаи ғоибонаи Институти забон ва адабиёти ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакии АМИТ ба таҳсил ва пажӯҳиши илмӣ машғул гардидааст. Фаъолияти меҳнатиашро аз соли 2010 ба ҳайси рӯзноманигор оғоз кардааст. Аз соли 2012 то соли 2020 ба ҳайси мутахассиси пешбар, сармутахассис, сардори шуъбаи депозитарӣ, сардори шуъбаи адабиёт доир ба фарҳанг ва ҳунар, сардори шуъбаи матбуоти даврӣ дар Китобхонаи миллии Тоҷикистон фаъолият кардааст. Аз 17-уми августи соли 2020 то ҳол ба ҳайси муовини директори Муассисаи давлатии «Агентии миллии Созмони байналмилалӣ рақамгузории стандарти китоб - Хонаи китоби Тоҷикистон»-и Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон кор мекунад.

Диссертатсия дар шуъбаи таърихи адабиёти Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ: номзади илми филология, муовини директор оид ба илм ва таълими Институти забон ва адабиёти ба номи А. Рӯдакии АМИТ Муҳаммадиев Шамсиддин Муродович;

Муқарризони расмӣ:

1. **Саидҷаъфаров Озод Шовалиевич** – доктори илми филология, профессори кафедраи забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии молия ва иқтисоди Тоҷикистон;
2. **Шарипов Шариф Раҳмонович** – номзади илми филология, дотсенти кафедраи забони тоҷикӣ ва ҳуҷҷатнигории Академияи идоракунии давлатии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Муассисаи пешбар – Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои ҳфриҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби раиси ҷаласа - номзади илми филология, дотсент, мудирӣ кафедраи назария ва таърихи адабиёт Шамсов Н.С., эксперт - номзади илми филология, дотсенти кафедраи мазкур Боев Ш.Э., котиби илмӣ ҷаласа - номзади илми филология, муаллими калон Додихудоев Ё.Ш. имзо гардида, бо имзою муҳри ректори муассиса, доктори илми филология, профессор Гулназарзода Жило Бурӣ пешниҳод шудааст, қайд намудааст, ки диссертатсияи номзадии Баёнов Маҳмаднабӣ Бачачонович дар мавзуи «Саҳобии Астарободӣ ва осори адабии ӯ» ба талаботи бандҳои 31-35 -и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илми филология аз рӯйи ихтисоси 10.01.01 - Адабиёти тоҷик мебошад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо дарназардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-75-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи адабиётшиносӣ буда, дар корҳои илмӣ таҳқиқотӣ фаъолона иштирок менамоянд ва дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмуну муҳтавои онҳо ба мавзуи диссертатсияи мазкур иртибот дорад.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 15 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин номгӯй 8 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионӣ назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидаанд. Маводи интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмуни диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

**I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи
Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон:**

- [1-М]. Баёнов, М.Б. Саҳобии Астарободӣ шоир ва орифи тоҷику форс [Матн] / М.Б. Баёнов // Ахбори Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон. – 2016. – №2 (242). – С. 163-168.
- [2-М]. Баёнов, М.Б. Талмех дар ғазалиёти Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М.Б. Баёнов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2018. – №3. – С. 162-167.
- [3-М]. Баёнов, М.Б. Нигоҳе ба зиндагиномаи Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М.Б. Баёнов // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. – 2018. – № 5-1 (77). – С. 161-166.
- [4-М]. Баёнов, М.Б. Забон ва баёни ашъори Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М.Б. Баёнов // Гузоришҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ) – 2019. – №1 (005). – С. 153-157.
- [5-М]. Баёнов, М.Б. Мавзӯ ва муҳтавои рубоӣ Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М. Б. Баёнов // Суханшиносӣ. – 2020. – №1. – С. 120-128.
- [6-М]. Баёнов, М.Б. Андешаҳои фалсафии ирфонии Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М.Б. Баёнов // Гузоришҳои Академияи илмҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (Шуъбаи илмҳои ҷамъиятшиносӣ) – 2020. – №1 (009). – С. 173-179.
- [7-М]. Баёнов М.Б. Саҳобии Астарободӣ аз нигоҳи Шиблӣ ва Шамисо [Матн] / М.Б. Баёнов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2022. – №3. – С. 214-219.
- [8-М]. Муҳаммадиев Ш.М., Баёнов, М.Б. Мавзуи ишқ дар ғазалиёти Саҳобии Астарободӣ [Матн] / Ш. М. Муҳаммадиев, М. Б. Баёнов // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон. – 2022. – №9. – С. 89-95.

I. Мақолаҳои муаллиф дар маҷмуаҳо ва нашрияҳои дигари илмӣ:

- [9-М]. Баёнов, М. Ситоишгари ҳамдилии башар [Матн] / М. Баёнов // Адабиёт ва санъат. – 2018. – 6 декабр.
- [10-М]. Баёнов М.Б. Мавзӯ ва муҳтавои рубоӣ Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М. Б. Баёнов // Институти Осие ва Аврупо. – 2020. – №1 (3). – С. 178-184.
- [11-М]. Баёнӣ, М. «Шеър-ул-ачам» - асари арзишманди илмӣ. Баҳои баланд ба мақоми Саҳобии Астарободӣ дар он [Матн] / М. Баёнӣ // Илм ва ҳаёт. – 2021. – №3 (155). – С.31
- [12-М]. Баёнӣ, М. Таъсирпазирии Саҳобӣ аз пешиниён [Матн] / М. Баёнӣ // Адабиёт ва санъат. – 2021. – 27 май. – №22 (2097).
- [13-М]. Баёнӣ, М. Андешаҳои ахлоқӣ дар рубоӣ Саҳобии Астарободӣ [Матн] / М. Баёнӣ // Душанбе. – 2022. – №2. – С.43-44.
- [14-М]. Баёнов М.Б. Вопросы нравственности и порицание разногласие и противоречие вероисповедание в рубаи Саҳобии Астарободи [Текст] / М. Б. Баёнов // Молодежь и развитие духовной культуры общества:

актуальные проблемы и перспективы их решения: сборник материалов XI Международной научно-теоретической конференции профессорско-преподавательского состава высших учебных заведений России, Таджикистана и Узбекистана. – Душанбе, 2022. – С. 153-160.

[15-М]. Баёнов М.Б. Нақши осори Саҳобии Астарободӣ дар тарбияи ахлоқии наврасон ва рушди адабиёту санъати тоҷик [Матн] / М.Б. Баёнов // Таълими мусиқии касбӣ: таърих, назария ва амалия: маводи конференсияи байналмилалӣ илмӣ – назариявӣ. – Душанбе, 2022.– С. 167-175.

Ба автореферати диссертатсия аз ҷониби муассиса ва шахсони зерин тақризҳо навишта шуда, ба Шурои диссертатсионӣ ворид гардидаанд:

1. Тақризи доктори илми филология, директори Институти илмҳои гуманитарии ба номи академик Б. Искандарови АМИТ Қаландариён Ҳоким Сафар мусбат буда, дар он эродҳои зерин зикр шудаанд.

1. Баъзе ҳолатҳо (саҳ.11) дар автореферат солҳо ба шакли ҳичрӯ-қамарӣ оварда шудаанд, ҳуб мебуд гунаи мелодии онҳо ҳам оварда мешуд.

2. Дар автореферат баъзе камбудҳои техникӣ ва имлоӣ низ ба назар мерасад.

2. Тақризи доктори илми филология, профессори кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Бохтари ба номи Носири Хусрав Тағаймуродов Рустам Ҳакимович ва номзади илми филология, саромӯзгори кафедраи мазкур Маҳмадалиева Муҳаббат Раҳмоновна мусбат буда, дар он ду эрод гирифта шудааст.

1. Дар автореферат баъзан тақрори андеша ба назар мерасад, ки муаллиф метавонист аз онҳо сарфи назар намуда, танҳо ба фаслу бобҳои қаблӣ ишора намояд.

2. Ғалатҳои имлоӣ ва техникӣ низ дар матни автореферат мушоҳида мешаванд.

3. Дар тақризи номзади илми филология, директори Муассисаи давлатии “Муҷтамаи ҷумҳуриявии осорхонаҳои Кулоб” Асозода Ҳотам Раҷаб навоарӣ ва дастовардҳои илмии муаллиф зикр гардида, ба автореферат ду эрод гирифта шудааст:

1. Ҳуб мешуд, ки рубоиёти шоир дар боби дуюм ва ғазалиёташ дар боби сеюми диссертатсия баррасӣ мегардиданд, зеро жанри рубоӣ дар осори Саҳобии Астарободӣ мавқеи аввалиндараҷа дорад.

2. Муқаддимаи диссертатсия тӯл кашидааст, муаллиф метавонист мушаххасан мақсадашро изҳор намояд.

4. Дар тақризи мудири Редаксияи забон, адабиёт ва фолклори МД Сарредаксияи илмии Энциклопедияи миллии тоҷик, номзади илми филология Маҳмадулоев Фаридун таҳқиқот мусбат арзёбӣ гардида, дар он пешниҳоди эродҳои зерин баён шудаанд:

1. Дар матни автореферат, дар сархатти якуми сах. 22, бо овардани иқтибос, мунтаҳои матлаб норавшан аст.

2. Дар муқаддима масоили таҳқиқ ва нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда характери умумӣ гирифтаанд.

3. Хатой имлоӣ, услубӣ ва китобатӣ низ дар баъзе саҳифаҳои фишурда (сах. 19, 22, 23) ба чашм мерасад, ки ислоҳи онҳо мувофиқи матлаб аст.

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки дар асоси иҷро кардани таҳқиқи илмӣ:

– унвонҷӯ Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷонович бо истифода аз сарчашмаҳои таърихӣ, илмӣ ва адабӣ ба омӯзиши рӯзгор ва осори шоир ва орифи ношинохтаи адабиёти форсу тоҷик Саҳобии Астарободӣ пардохта, муаррифии шоир ва осораширо дар адабиётшиносӣ муфид арзёбӣ намудааст;

– таҳқиқоти диссертатсионӣ дар асоси сарчашмаҳои муътамад, аз ҷумла тазкираҳо, дастхатҳои шоир, намунаҳои осори ҷопии шоир, пажӯҳиши муҳаққиқони асрҳои XIX-XXI ва дигар адабиёти илмӣ сурат гирифта, рӯзгор ва осор, муҳтавои ашъори Саҳобии Астарободӣ дар пояи назария ва равишҳои таҳқиқи адабиётшиносии муосир коркард карда шудааст;

– ҳунари ғазалсароӣ, муҳтавои ғазалиёт, теъдоди ғазалиёт, мавзӯи ишқ, панду ҳикмат, вижагиҳои ғазалиёт ва таъсирпазирии Саҳобӣ аз адибони гузашта таҳқиқу муайян карда шудааст;

– муҳтавои рубоӣ, андешаҳои иҷтимоӣ, андешаҳои ирфонӣ ва андешаҳои ахлоқии шоир мавриди пажӯҳиш қарор гирифта, собит шудааст, ки Саҳобӣ дар замони худ яке аз рубоисароёни пешгом эътироф гардидааст.

– забон ва сабки баёни шоир таҳқиқ шуда, муайян гардидааст, ки Саҳобӣ аз забони шевоу ширини тоҷикӣ моҳирона истифода намудаву саҳми худро дар густариши забону фарҳанг ва адабиёт гузоштааст.

Асосҳои назарии таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки зиндагиномаи илмии Саҳобии Астарободӣ бори нахуст бар мабнои маъхазҳои муътамади адабӣ, таърихӣ ва, бахусус, осори худи ӯ барқарор ва ашъори бозмондаи шоир бар асоси қонунмандии назарӣ таҳқиқу баррасӣ гардидааст.

Дар диссертатсия аз усули тадқиқоти адабиётшиносону шарқшиносони дохилию хориҷӣ истифода шудааст. Хусусан дар таҳқиқот ба дастовардҳои илмии донишмандони маъруфи назария ва таърихи адабиёт, аз ҷумла С. Айнӣ, А. Мирзоев, Х. Мирзозода, С. Нафисӣ, Р. Ҳодизода, А. Афсаҳзод, Х. Шарифов, А. Сатторзода, Р. Мусулмонӣ, У.

Каримов, А. Абдусатторов, шарқшиносон Е.Э. Бертелс, М.М. Бахтин, И.С. Брагинский, Л. Рейснер, З.Н. Ворожейкина, А.З. Розенфелд, Забеҳуллоҳи Сафо, Сируси Шамисо тақя карда шудааст.

Ахаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаб барои дарёфти дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешавад, ки натиҷаҳои аз диссертатсия бадастомада қабл аз ҳама метавонад барои омӯзиш ва таҳқиқи адабиёти асрҳои XVI ва XVII ба қор бурда шаванд, зеро то ҳол адабиёти асрҳои мазкур мавриди таҳқиқоти ҳамачониба қарор нагирифтааст. Аз ин рӯ, диссертатсия метавонад дар таҳқиқи адабиёти асрҳои ҷавуззикр маводи арзишмандеро пешниҳод намояд. Ҳамзамон, барои таҳқиқи андешаҳои фалсафии ирфонӣ ва ахлоқии шоир заминаи мусоид фароҳам созад. Диссертатсия аввалин пажӯҳиш доир ба ҳаёт ва осори Саҳобии Астарободӣ буда, дар он қариб тамоми маъхазҳо, хусусан тазкираву баёзҳо, ки дар бораи шоир иттилоъ додаанд, зикр гардидаанд. Илова бар ин, доир ба нусхаҳои қаламии ашъори адабию фалсафии шоир, ки дар китобхонаву осорхонаҳои ҷаҳон маҳфузанд, маълумот дода шудааст. Аз ин рӯ, он ҳамчун пажӯҳиши аввалин барои таҳқиқоти муқаммалӣ баъдии рӯзгор, осори адабию фалсафии шоир ва сабку услуби шеърӣ ӯ заминаи хубест.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ нишон доданд, ки дар таҳқиқи диссертатсионӣ аз концепсияҳои илмӣ ва назарияи адабиётшиносони ватанию хориҷӣ истифода шудааст. Дар маҷмӯъ, дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқити маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводи таҳқиқ, қорқарди натиҷаҳои таҳқиқ, ҳаҷми интишорот ва интиҳоби дурусти методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулоса ва тавсияҳо дар асоси натиҷаҳои таҳқиқ пешниҳод гардидаанд.

Саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ он аст, ки мавзӯю ва масъалаҳои асосии таҳқиқ, ҷустуҷӯю ва натиҷагириҳои илмии унвонҷӯ дар мақолаҳои илмӣ, маъруза, маҳфилу конференсияҳо ва диссертатсия инъикос ёфтаанд, маҳсули пажӯҳишҳои чандсолаи муаллиф мебошанд.

Таҳқиқи рӯзгору осор, мавзӯю мундариҷа, таъсирпазирӣ, забон ва сабки баён дар ашъори Саҳобии Астарободӣ ва дигар масъалаҳои баррасишуда саҳми шахсии довталаби дараҷаи илмиро собит менамояд. Инчунин, саҳми фардии муаллиф дар ҷамъоварӣ, таҳқиқ ва нақди маводи илмию адабӣ роҷеъ ба рӯзгору осори Саҳобии Астарободӣ бармало маълум мегардад. Муаллиф дар баррасии масъалаҳо, пешниҳоди усулҳо, таҳқиқи рӯзгор ва осори адабии Саҳобии Астарободӣ, ба низом даровардан ва ҷамъбасти қардани натиҷаҳои бадастомада, пешниҳоди маълумот ва фароҳам сохтани замина барои таҳқиқоти баъдӣ, интиҳоби мавод ва интишори натиҷаҳои таҳқиқ дастовардҳои назаррас дорад.

Дар чаласаи Шурои диссертационии 6D.KOA-067-и назди Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии АМИТ аз 30 июни соли 2023 дар бораи сазовор донистани Баёнов Маҳмаднабӣ Бачаҷонович ба дараҷаи илмии номзади илми филология аз рӯи ихтисоси 6D021402 - Адабиётшиносӣ (10.01.01 –Адабиёти тоҷик) қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ аз 15 нафар аъзои Шурои диссертационӣ, ки бо фармоиши Комиссияи олии аттестационии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 декабри соли 2022, № 307/шд

ба ҳайати Шуро ворид шудаанд, 14 нафар иштирок доштанд, ки аз онҳо 5 нафар доктори илм аз рӯи ихтисоси диссертатсияи баррасишаванда мебошанд.

Аз 14 нафар аъзои Шуро диссертационии дар чаласа иштирокдошта овоз доданд: тарафдор 13 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор 1 нафар.

Раиси шурои диссертационӣ,
доктори илми филология, профессор

Шарифзода Ф.

Котиби илмии шурои диссертационӣ,
доктори илми филология

Юсуфов У.

30.06.2023